

Zastosowanie informacji o zawodach – perspektywa instytucji rynku pracy i pracodawców

Anna KICIOR

Informacje o zawodach w działalności wojewódzkiego urzędu pracy

Information about occupations in the activity
of the regional labour office

Słowa kluczowe: rynek pracy, informacja o zawodzie, kompetencje, kwalifikacje, poradnictwo zawodowe.

Key words: labour market, information about the occupation, competences, qualifications, career guidance.

Abstract. One of the tasks carried out by the Regional Labour Offices in Poland is the coordination and provision of career guidance and career information services as well as activities in the field of international job placement within the framework of the EURES network. The article presents the possibilities of using information about occupations by career counsellors and employment agents in labour offices. It discusses the professional information used so far and compares it to the recently updated information about occupations developed in the INFODORADCA+ project. The article concentrates on the unquestionable usefulness of the project database as an open source of information about occupations.

Wprowadzenie. Poradnictwo zawodowe jest usługą rynku pracy, którą obok powiatowych urzędów pracy realizują Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (CIiPKZ) działające w wojewódzkich urzędach pracy. Usługa ta polega na udzielaniu

pomocy przez pracownika urzędu pracy w rozwiązywaniu problemów zawodowych osób zgłaszających się po taką pomoc do urzędu. Pomoc może być świadczona w formie indywidualnego kontaktu pracownika z osobą potrzebującą pomocy lub za pośrednictwem łącza telefonicznego albo internetowego.

Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy świadczą usługi ukierunkowane na udzielanie pomocy osobom dorosłym (bezrobotnym, poszukującym pracy, pracującym) w dokonaniu zmian w obszarze ich życia zawodowego – w wyborze zawodu, specjalizacji, kierunku dalszego kształcenia, miejsca oraz rodzaju pracy, podjęciu działalności gospodarczej. Działania z zakresu poradnictwa zawodowego realizowane przez CiIPKZ obejmują:

- prowadzenie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających zaplanowanie kariery zawodowej, wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę pracy, podjęcie działalności gospodarczej;
- świadczenie usług ukierunkowanych na badanie predyspozycji zawodowych z wykorzystaniem nowoczesnych metod, w tym testów psychologicznych;
- wielostronne oddziaływanie informacyjne w zakresie wiedzy o zawodach, ścieżkach kształcenia, możliwościach przekwalifikowania oraz przedsiębiorczości.

Usługi poradnictwa zawodowego koncentrują się na kształtowaniu postaw, nabywaniu wiedzy oraz rozwijaniu umiejętności w obszarze planowania kariery zawodowej, poszukiwania pracy, zakładania działalności gospodarczej oraz rozwoju osobistego.

Specyfiką pracy Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej jest charakterystyka korzystających z ich usług klientów. Większość z nich to osoby zainteresowane swoją sytuacją zawodową, zmotywowane do zmiany tej sytuacji, świadomie dokonujące wyborów zawodowych. Jest to grupa odbiorców bezpośrednio zainteresowana poszukiwaniem aktualnych informacji o zawodach i rynku pracy oraz chętnie z tych informacji korzystająca. Są to osoby dorosłe (powyżej 18 roku życia), które:

- dokonały już wyboru szkoły czy zawodu i szukają potwierdzenia, upewnienia się w słuszności podjętej decyzji. Weryfikują posiadane informacje, poszukują i sięgają do nowych zasobów, opisów;
- dokonały właściwych wyborów zawodowych, ale spotkały się z niepowodzeniami w poszukiwaniu zatrudnienia lub w funkcjonowaniu w określonym środowisku pracy i oczekują zmiany;
- klienci, którzy dokonali nietrafnego wyboru szkoły, kierunku studiów czy zawodu. Są świadomi problemu i potrzeby zmiany tej sytuacji, otwarci na wyznaczanie nowych celów i podejmowanie nowych wyzwań. Chętnie korzystają z obszernych zasobów informacji zawodowej, testów psychologicznych, są otwarci na nowoczesne metody pracy, nowe technologie;
- osoby, które ze względu na pogorszenie stanu zdrowia, choroby, niepełnosprawność nie są w stanie kontynuować zatrudnienia, są zmuszone do zmiany zawodu lub miejsca, środowiska pracy. Nie planowały zmiany, ale muszą jej dokonać ze względu na nową sytuację. Chętnie uzupełniają informacje zawodowe, wyszukują

nowych informacji o środowisku pracy, wymaganiach psychofizycznych i zdrowotnych stosownie do sytuacji osobistej.

Porady dla klientów indywidualnych prowadzone są z wykorzystaniem dostępnych w poradnictwie zawodowym metod. Osoby te mogą uzyskać pomoc w określaniu preferencji zawodowych i odpowiedniego środowiska pracy, w zakresie poszukiwania pracy w zależności od potrzeb danej osoby, psychologiczne wsparcie w trudnej sytuacji pozostawania bez pracy, pomoc w dokonywaniu samooceny oraz rozwijaniu umiejętności podejmowania decyzji zawodowych. Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej prowadzą także zajęcia poradnictwa grupowego, mające na celu rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji i planowania kariery zawodowej, przygotowanie się do założenia i prowadzenia własnej firmy, samodzielnego poszukiwania pracy oraz innych umiejętności przydatnych w życiu zawodowym.

Ważnym zadaniem realizowanym przez Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej jest świadczenie usług w zakresie informacji zawodowej zarówno w formie indywidualnej, jak i grupowych spotkań informacyjnych. Ponadto zadaniem Centrów jest gromadzenie, opracowywanie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych oraz zapewnianie dostępu do stron internetowych, prowadzonych przez urząd obsługujący ministra oraz do internetowych baz danych z zakresu rynku pracy. Odbiorcami informacji zawodowej są przede wszystkim osoby bezrobotne i poszukujące pracy, zainteresowane osoby pracujące, studenci, a także pełnoletnia młodzież szkolna stojąca u progu kariery zawodowej. W 2018 r. w ramach usług informacji zawodowej we wszystkich Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej woj. mazowieckiego (Warszawa, Ciechanów, Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce) udzielono 21 tys. 449 indywidualnych informacji zawodowych, 7 tys. 332 osoby skorzystały z informacji grupowych. Ponadto w salach informacji zawodowej udostępniane są komputery z dostępem do stron internetowych prowadzonych przez urząd obsługujący ministra i do internetowych baz danych z zakresu rynku pracy i edukacji, z których zainteresowane osoby mogą korzystać. Pracownicy Centrów udzielają indywidualnych informacji zawodowych, m.in. na temat zawodów, kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, zasad przygotowywania biznesplanu dla nowo tworzonej firmy, poszukiwania pracy, warunków i form zatrudnienia, zasad pisania dokumentów aplikacyjnych, instytucji i usług rynku pracy, a także na temat kształcenia oraz zatrudnienia w krajach UE. Indywidualne informacje zawodowe udzielane są w siedzibie urzędu, telefonicznie i za pośrednictwem dedykowanej w tym celu poczty elektronicznej, a także podczas targów pracy, targów edukacyjnych i innych przedsięwzięć mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Do zadań Centrów w zakresie informacji zawodowej należy również opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie zbiorów informacji. Materiały wydawane są w formie drukowanej, upowszechniane w siedzibach Centrów, wśród klientów indywidualnych i uczestników zajęć, a także wśród uczestników i organizatorów przedsięwzięć, w których biorą udział doradcy zawodowi oraz wśród instytucji rynku pracy. Ponadto, aby zapewnić łatwiejszy dostęp

do informacji zawodowej osobom zainteresowanym problematyką rynku pracy, zeszyty, broszury i ulotki informacyjne zostają zamieszczone na stronie internetowej urzędu i udostępnione w wersji drukowanej w salach informacji zawodowej.

Wykorzystanie informacji o zawodach w pracy doradcy zawodowego. Rolą doradcy zawodowego w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej jest towarzyszenie Klientowi w procesie podejmowania decyzji zawodowych. Proces ten obejmuje nie tylko poszczególne etapy doradzania, ale w głównej mierze dotyczy przekazu zbioru informacji pomocnych w rozwiązaniu problemu zawodowego. Informacje te dotyczą różnorodnych zagadnień, począwszy od szeregu informacji na temat samego klienta (jego zasobów, potencjału, mocnych stron), a skończywszy na informacjach o zawodach, kompetencjach zawodowych, środowisku pracy, sytuacji na regionalnym, krajowym i międzynarodowym rynku pracy, zasadach poszukiwania zatrudnienia, możliwościach rozwoju zawodowego, instytucjach pomocowych czy przepisach prawnych.

Cytując klasyka, możemy powiedzieć, że "jedyną stałą rzeczą w życiu jest zmiana" (Heraklit z Efezu). Nie sposób w dzisiejszych czasach posiadać aktualną wiedzę z różnych i tak obszernych zakresów, bowiem przyrost zasobów wiedzy i dezaktualizacja informacji odbywają się w ogromnym tempie. Również wiedza doradcy, jak każdego z nas, jest w pewnym stopniu ograniczona. Dlatego w pracy doradcy zawodowego tak istotną rolę odgrywają zbiory i zasoby informacji, umiejętność wyszukiwania i przetwarzania informacji na potrzeby klienta oraz wiedza dotycząca sposobów aktualizacji, gromadzenia i wykorzystania zasobów. Bardzo szybko dokonujące się zmiany technologiczne w wielu dziedzinach skutkują pojawianiem się nowych profesji, a zawody już istniejące często ulegają przeobrażeniom. To z kolei oznacza ciągłą potrzebę aktualizacji czy też uzupełniania informacji o zawodach. Część spośród zbiorów informacji dostępna jest w formie tradycyjnej papierowej, znakomita większość informacji jest jednak upowszechniana i dostępna w formie multimedialnej i poprzez strony internetowe będące najszybszym i najobszerniejszym nośnikiem informacji. Istotne znaczenie w pracy doradcy zawodowego odgrywa zatem umiejętność poszukiwania i korzystania z informacji dostępnych w sieci oraz przekazywanie ich klientom.

Rola poradnictwa zawodowego nie kończy się na etapie dokonania wyboru zawodu. W momencie wejścia bądź powrotu na rynek pracy najbardziej istotne pozostaje wspieranie człowieka w rozwoju kariery zawodowej oraz w procesie poszukiwania zatrudnienia. Dotyczy to zwłaszcza dostarczania informacji o potencjalnych pracodawcach, metodach poszukiwania zatrudnienia, narzędziach marketingu i promocji własnej osoby. Obecny rynek pracy stawia przed przyszłymi pracownikami coraz wyższe wymagania dotyczące posiadanych umiejętności, kwalifikacji i kompetencji. Osoby poszukujące zatrudnienia muszą dokształcać się, zdobywać nowe umiejętności lub dokonywać zmiany swoich kwalifikacji. W tym przypadku poradnictwo zawodowe świadczy swoją pomoc w zakresie wyboru zawodu, odpowiedniej drogi kształcenia oraz instytucji szkoleniowej. Powyższe problemy wynikające z rozwoju zawodowego człowieka oraz wyzwań zmieniającego się rynku pracy wskazują na potrzebę poradnictwa

zawodowego i informacji zawodowej jako działalności dostępnej na każdym etapie rozwoju człowieka.

W dobie szybkich zmian zachodzących na rynku pracy istnieje coraz większa potrzeba posiadania szczegółowych informacji o pracy, wymaganiach kwalifikacyjnych na danym stanowisku pracy, o formach i możliwościach kształcenia w systemie szkolnym i pozaszkolnym oraz o możliwościach przekwalifikowania. Szczególnie dla młodych ludzi ważna jest możliwość korzystania z aktualnych informacji o zawodach i drogach kształcenia, a także informacji na temat możliwości wykorzystania swojego potencjału zawodowego, intelektualnego i osobowościowego zgodnie z zainteresowaniami. Informacje związane z pracą wykorzystywane są w procesie podejmowania decyzji zawodowych zarówno przez osoby dorosłe, jak i młodzież, co w późniejszym etapie zdecydowanie ułatwia pozyskiwanie satysfakcjonującego zatrudnienia. To rosnące zapotrzebowanie, szczególnie wśród ludzi młodych, na usługi doradcze w zakresie informacji zawodowej i planowania kariery zawodowej nadaje priorytetowe znaczenie usługom wspierającym rozwój sfery zawodowej człowieka.

Informacja staje się dziś zasadniczym elementem pracy doradcy zawodowego, nie tylko jako nośnik wiedzy, ale także jako nieodzowny element codziennego życia. Jednym z głównych zadań poradnictwa zawodowego jest wspieranie klientów w indywidualnych procesach przechodzenia do kolejnych etapów w życiu zawodowym. To wsparcie nie może obejść się bez usług informacyjnych. Informacja i właściwie oddziaływanie informacyjne jest kluczową i integralną częścią porady. Równolegle przeprowadzony proces doradczy i informacyjny ma wpłynąć na klienta i ukształtować jego decyzje dotyczące rozwiązania problemu zawodowego. Informacja musi być więc tematycznie dobierana w zależności od potrzeb i oczekiwań klientów. Różnorodne powinny być także metody i formy przekazu informacji. Od stopnia poinformowania zależy bowiem skuteczność i efektywność działań oraz poziom zadowolenia klientów oczekujących pomocy.

„Prawidłowe informacje sprzyjają podejmowaniu prawidłowej decyzji, (choć oczywiście nie przesądzają tego), błędne tzn. niekompletne, nierzetelne, nieobiektywne, nieaktualne, niezrozumiałe dla odbiorcy lub przez niego nieakceptowane powodują podejmowanie decyzji często sprzecznych z interesem jednostki, a także społeczeństwa” (W. Rachalska 1994).

Zasoby informacji o zawodach dostępne w WUP. Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej są placówkami, które w założeniach swych powstały jako banki informacji o zawodach. Dysponują komplementarnymi i systematycznie wzbogacanymi zbiorami informacji zawodowej. Kierując swoje usługi do szerokiej grupy odbiorców, gromadzą, opracowują i udostępniają informacje zawodowe niezbędne do podejmowania decyzji zawodowych i edukacyjnych związanych z wyborem zawodu, przygotowaniem do podjęcia pracy, poszukiwaniem zatrudnienia, tj. dotyczące rynku pracy i poszukiwania pracy, edukacji i podnoszenia kwalifikacji, warunków zatrudnienia i samozatrudnienia, umiejętności osobistych, form pomocy i instytucji wspierających, ale

przede wszystkim informacji o zawodach. Wszystkie te informacje mogą stanowić cenną pomoc w procesie podejmowania decyzji zawodowych oraz poszukiwania zatrudnienia. Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej na Mazowszu w zakresie informacji o zawodach udostępniają:

- *Przewodnik po zawodach* – zawiera charakterystyki 546 zawodów opisanych według następujących bloków tematycznych: zadania i czynności robocze – informacje o celach oraz wartościach preferowanych i realizowanych w danym zawodzie; środowisko pracy – informacje o materialnym środowisku pracy i warunkach organizacyjnych; wymagania psychologiczne, fizyczne i zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu; warunki podjęcia pracy w zawodzie – określają preferencje stawiane przez pracodawców; możliwości awansu w hierarchii zawodowej – prezentują przebieg kariery w zawodzie. Zamknięciem opisu są dane o możliwościach zatrudnienia, płacach, zawodach pokrewnych oraz przykładowe adresy pracodawców i polecana literatura o zawodzie. Przewodnik udostępniany jest w wersji papierowej (siedem tomów) oraz w wersji elektronicznej. Powstał jednak w 2003 roku i nie jest aktualizowany, może więc zawierać nieaktualne opisy i regulacje prawne, biorąc pod uwagę tempo zmian w świecie zawodów i na rynku pracy. Powstające w ramach projektu INFODORADCA+ informacje o zawodach są najbardziej aktualnym zbiorem informacji (lista 1000 zawodów), aktualizacją i rozwinięciem informacji o zawodach funkcjonujących na rynku pracy.
- *Klasyfikację zawodów i specjalności* – Polska klasyfikacja zawodów i specjalności oparta jest na Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji ISCO opracowanym przez Międzynarodową Organizację Pracy i rekomendowanym przez Eurostat do stosowania w krajach Unii Europejskiej. Jest to pozycja przeznaczona dla wszystkich poszukujących informacji o aktualnej strukturze zawodowej na polskim rynku pracy, a w szczególności jest podstawowym instrumentem wykorzystywanym w systemie edukacji oraz w systemie pracy. Klasyfikacja udostępniana jest w wersji elektronicznej.
- *Krajowe standardy kwalifikacji/kompetencji zawodowych* – Standard kwalifikacji (kompetencji) zawodowych jest rodzajem normy opisującej zakres i poziom wiedzy, umiejętności oraz cech psychofizycznych, które są konieczne do wykonywania typowych zadań zawodowych, zgodnie z wymaganiami podstawowych stanowisk pracy w zawodzie. Jest to norma akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych. Informacje na temat Krajowych standardów zawodowych udostępniane są w wersji papierowej i elektronicznej (Baza zawiera: standardy kompetencji zawodowych dla 300 zawodów/specjalności, standardy kwalifikacji zawodowych dla 253 zawodów/specjalności oraz modułowe programy szkolenia zawodowego, przeznaczone do realizacji szkoleń dla 257 zakresów pracy).
- *Filmy o zawodach: Kalejdoskop zawodów* prezentuje ponad 100 zawodów z dziesięciu branż. Z filmów można dowiedzieć się m.in.: na czym polega praca w danym zawodzie, jakich predyspozycji dany zawód wymaga, jakie są plusy i minusy pracy

w zawodzie, gdzie zdobyć potrzebne wykształcenie. Filmy można obejrzeć w siedzibie Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.

Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej posiadają dostęp i wykorzystują już teraz powstającą w ramach projektu INFODORADCA+ listę 1000 informacji o zawodzie (baza jest w trakcie uzupełniania) – materiały zawierające przede wszystkim: opis zawodu, opis kompetencji zawodowych, odniesienie do sytuacji zawodu na rynku pracy i możliwości doskonalenia zawodowego, a także możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie. Opisy informacji o zawodach dostępne są w wersji elektronicznej na portalu Publicznych Służb Zatrudnienia.

Międzynarodowe pośrednictwo pracy EURES. Kolejnym zadaniem Wojewódzkich Urzędów Pracy jest organizacja i realizacja działań międzynarodowego pośrednictwa pracy w ramach europejskiej sieci EURES. EURES to formalna sieć współpracy publicznych służb zatrudnienia (urzędów pracy) oraz innych organizacji regionalnych, krajowych i międzynarodowych z państw członkowskich UE, EOG oraz Szwajcarii, która za pośrednictwem doradców EURES i asystentów EURES, a także innego personelu organizacji partnerskich świadczy usługi z zakresu **pośrednictwa pracy, rekrutacji** oraz **doradztwa w obszarze mobilności międzynarodowej pracowników**, w tym warunków życia i pracy w państwach członkowskich. W Polsce sieć EURES jest koordynowana przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a usługi sieci są świadczone w każdym wojewódzkim i powiatowym urzędzie pracy, a także OHP. Zakres usług na poziomie wojewódzkim jest szerszy niż na poziomie powiatowym. Doradcy EURES zatrudnieni w WUP zajmują się m.in. przyjmowaniem zagranicznych ofert pracy pochodzących z państw UE/EFTA. Oferty te przekazywane są przez zagranicznych doradców EURES. Podobnie polscy doradcy przesyłają oferty polskich pracodawców do wybranego kraju/krajów UE/EFTA. Informacje zawarte w ofertach pracy są w znacznym stopniu ustandaryzowane, choć nie są w całości jednolite w każdym kraju. Jedną z kluczowych informacji jest kod zawodu ISCO. W Polsce oferty EURES trafiają do Centralnej Bazy Ofert Pracy poprzez system informatyczny Viator. Bez wpisania podstawowych informacji do systemu Viator oferta pracy nie może ukazać się w CBOP. To oznacza m.in. podanie kodu ISCO, opisu pracodawcy, wymaganych kwalifikacji, opisu stanowiska pracy, czasu pracy i wysokości wynagrodzenia czy też sposobu składania aplikacji. Bez podania podstawowych danych lub ich uzupełnienia oferta jest blokowana przez system IT. Ponieważ przekazywanie ofert pracy odbywa się w obiegu międzynarodowym – pojawiają się związane z tym problemy. Dlatego też Unia Europejska pracuje nad ujednoczaniem standardów i opisów zawodów oraz ułatwieniami dotyczącymi nostryfikacji wykształcenia. Jednak w praktyce bywa tak, że pojawiają się np. zawody, które nie funkcjonują w innym państwie. Jest to nie tylko problem właściwego wyboru zawodu według klasyfikacji ISCO, ale też opisu czynności czy uprawnień zawodowych. Ponadto należy zauważyć, iż bardzo szybko dokonują się zmiany technologiczne w wielu dziedzinach, a co za tym idzie pojawiają się nowe profesje lub też już istniejące ulegają przeobrażeniom. To z kolei oznacza ciągłą potrzebę

aktualizacji czy też uzupełniania informacji o zawodach. W sytuacji dużej mobilności pracowników, także w skali międzynarodowej, jak również napływu cudzoziemców do Polski (obecnie głównie z Ukrainy) istnieje potrzeba porównywania posiadanych kwalifikacji zawodowych. Postępująca informatyzacja procesów rekrutacji daje tu coraz większe możliwości, pod warunkiem jednak wprowadzenia odpowiednich danych. Tak więc wiedza o zawodach oraz uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach jest kluczowym elementem pracy i warunkiem niezbędnym do wykonywania czynności zawodowych w zakresie międzynarodowego pośrednictwa pracy. EURES działa w oparciu o sieć informatyczną i ludzką. Ponad 1000 doradców EURES odpowiedzialnych jest za codzienny kontakt z osobami poszukującymi pracy i pracodawcami w całej Europie. Dzięki EURES na całym obszarze działania sieci dochodzi do 150 tys. kontaktów miesięcznie pomiędzy poszukującymi pracy oraz pracodawcami. Rocznie na tej podstawie w UE/EOG znajduje zatrudnienie ok. 50 tys. osób. Ważnym elementem systemu jest strona internetowa, gdzie znajduje się ponad 100 tys. CV potencjalnych pracowników oraz zarejestrowanych jest ponad 2 tys. pracodawców (www.eures.europa.eu). Szacuje się, że oferty zamieszczone na tym portalu stanowią od 30 do 40% europejskiego rynku ofert pracy. Istotne znaczenie ma też krajowa strona sieci EURES (www.eures.praca.gov.pl).

Oferta EURES skierowana jest zarówno do osób poszukujących pracy, jak też do pracodawców. Do innych zadań realizowanych przez EURES należy m.in.: organizacja rekrutacji w formie stacjonarnej lub on-line, opracowywanie informacji o sytuacji na rynkach pracy w poszczególnych krajach, informacje o aktualnych trendach na europejskim rynku pracy, z uwzględnieniem informacji o niedoborach i nadwyżkach na rynku pracy, rozwój współpracy ponadnarodowej zainteresowanych partnerów rynku pracy w celu poprawy funkcjonowania rynków pracy, ich integracji oraz zwiększania mobilności.

Wykorzystanie informacji o zawodach w badaniu „Barometr zawodów”. Od 2015 roku we wszystkich powiatach w Polsce realizowane jest ogólnopolskie badanie pn. „Barometr zawodów”. Koordynatorem krajowym badania jest Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, natomiast za koordynację w regionach odpowiadają poszczególne wojewódzkie urzędy pracy, które we współpracy z powiatowymi urzędami pracy realizują badanie. Celem tego projektu badawczego jest zidentyfikowanie zapotrzebowania na zawody w poszczególnych powiatach. Ze względu na ekspercki charakter badania do jego realizacji wykorzystywana jest wiedza zawodoznawcza oraz z zakresu rynku pracy kluczowych pracowników urzędów pracy biorących udział w eksperckich panelach badawczych.

Barometr zawodów jest badaniem jakościowym. Osobno dla każdego powiatu w Polsce powstaje jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Opiera się na opinii ekspertów, którzy spotykają się i wspólnie analizują sytuację w poszczególnych zawodach. Uczestnicy badania (pracownicy powiatowych urzędów pracy, prywatnych agencji zatrudnienia oraz innych instytucji zorientowanych w sytuacji na lokalnym rynku pracy)

w toku dyskusji oceniają sytuację w danej profesji, zapotrzebowanie na pracowników w danym zawodzie, relację popytu i podaży. Lista zawodów ocenianych przez ekspertów została przygotowana na podstawie „Klasyfikacji zawodów i specjalności” (KZiS). Liczba pozycji została ograniczona do 167, tak by eksperci mogli przeanalizować całą listę podczas jednego spotkania, a nazwy zawodów zostały dobrane w taki sposób, aby lepiej pasować do nazewnictwa stosowanego przez pracodawców oraz osoby poszukujące pracy. Ze względu na specyfikę badania nie stosuje się więc bezpośrednio nazewnictwa z KZiS, natomiast lista zawodów wypracowana na potrzeby badania zawiera klucze przejścia do KZiS. Po przeprowadzeniu paneli eksperckich w każdym z powiatów tworzony jest „Barometr zawodów” dla województwa. Powstaje on poprzez agregację informacji zebranych w ramach poszczególnych paneli powiatowych.

Efektom badania są zestawienia zawodów sklasyfikowanych w trzy grupy: **zawody deficytowe**, w których prognozowany jest niedobór pracowników, **zawody nadwyżkowe**, gdzie wystąpi nadmiar wykwalifikowanych pracowników oraz **zawody zrównoważone**, w których jest równowaga popytu i podaży. Badanie wskazuje, w jakich zawodach będzie łatwiej, a w jakich trudniej znaleźć pracę w najbliższym czasie. Jest to ważna wskazówka dla osób szukających pracy i podejmujących decyzje zawodowe. W przypadku braku ofert pracy w danym powiecie pokazuje, gdzie jest większa szansa na znalezienie pracy w poszukiwanym zawodzie w sąsiednich miejscowościach. Barometr pokazuje zapotrzebowanie na te same zawody w każdym z powiatów w Polsce oraz na poziomie województw. Pełne wyniki badania w poszczególnych zawodach, opracowywane indywidualnie dla każdego powiatu, dostępne są w serwisie internetowym <https://barometrzwodow.pl>.

Podsumowanie. Wiedza o zawodach jest niezbędna do wykonywania wielu zadań zawodowych na kluczowych stanowiskach w WUP. Jest to podstawowe narzędzie pracy doradcy zawodowego, który wspiera klientów w podejmowaniu decyzji zawodowych związanych z wyborem zawodu lub jego zmianą, uzupełnianiem kwalifikacji, wyborem instytucji szkoleniowej, edukacyjnej lub miejsca pracy, aktywnym poszukiwaniu pracy. Odbiorcą wiedzy i informacji o zawodach jest również pośrednik pracy, który weryfikuje oferty pracy od strony formalnej (nazwa, kod zawodu, zakres czynności), a także wymagania kwalifikacyjne, umiejętności i wiedzę niezbędną do realizacji oferty pracy. Z informacji o zawodach korzystają w związku z tym także klienci korzystający z usług doradcy zawodowego (poradnictwo i informacja zawodowa) oraz doradcy EURES (międzynarodowe pośrednictwo pracy).

Szybkie tempo zmian na rynku pracy i w świecie zawodów powodują, że zmieniają się również klienci urzędów pracy, ich potrzeby i oczekiwania. Doświadczenie pokazuje, że aktualizacja, gromadzenie i udostępnianie informacji zawodowej, w tym informacji o zawodach, jest pracą ważną i społecznie potrzebną, natomiast upowszechnianie tej wiedzy stanowi dla WUP istotne wyzwanie. Warto, by były to działania spójne i skoordynowane nie tylko z innymi partnerami rynku pracy, ale i edukacji. Wspólne działania

międzyresortowe – edukacji i pracy, wzajemna współpraca przy aktualizacji, promocji i upowszechnianiu informacji wydają się mieć dziś priorytetowe znaczenie.

Bibliografia

1. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
2. Ogrzebacz E., *Rola poradnictwa zawodowego w kształtowaniu kariery zawodowej*, [w:] *Rynek pracy a szkolnictwo zawodowe na Mazowszu*, Warszawa 2001.
3. Rachalska W., *Model orientacji zawodowej w wyższej uczelni* (red.), Częstochowa 1994.
4. *Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w XXI w.*, [w:] *Zeszyty informacyjno-metodyczne doradcy zawodowego*, Nr 17, Krajowy Urząd Pracy, Warszawa 2001.
5. Baza standardów kompetencji/kwalifikacji zawodowych i modułowych programów szkoleń, <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl/> [dostęp 02.05.2019].
6. Portal Publicznych Służb Zatrudnienia – psz.praca.gov.pl/infodoradca [dostęp 30.04.2019].
7. Raport z badania „Zdefiniowanie potrzeb i problemów regionalnych pracodawców w zakresie zatrudniania pracowników z zagranicy” zrealizowanego w ramach Porozumienia Nr 7/ grant EURES/2014 pomiędzy Ministrem Pracy i Polityki Społecznej a Samorządem Województwa Mazowieckiego. Warszawa 2014.
8. Badanie „Barometr zawodów” – <https://barometrzwodow.pl> [dostęp: 02.05.2019].
9. Portal Publicznych Służb Zatrudnienia – psz.praca.gov.pl [dostęp: 30.04.2019].
10. Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie – wuprzeszow.praca.gov.pl [dostęp: 02.05.2019].
11. Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie – wupwarszawa.praca.gov.pl [dostęp: 02.05.2019].

Anna KICIOR – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, Filia w Radomiu